

EVROPSKA
KOMISIJA

VISOKA PREDSTAVNICA EVROPSKE UNIJE ZA
ZUNANJE ZADEVE IN VARNOSTNO POLITIKO

Bruselj, 26.6.2012
JOIN(2012) 19 final

SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Razvoj politike Evropske unije za arktično regijo: napredek od leta 2008 in nadaljnji ukrepi

{SWD(2012) 182 final}

{SWD(2012) 183 final}

SKUPNO SPOROČILO EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Razvoj politike Evropske unije za arktično regijo: napredek od leta 2008 in nadaljnji ukrepi

Povzetek

Podnebne spremembe v arktični regiji in njen gospodarski razvoj sta vse hitrejša, zato bi morala Evropska unija okrepiti sodelovanje s svojimi partnericami v tej regiji, da bi se skupaj spopadale z izzivi varstva okolja ob hkratnem zagotavljanju trajnostnega razvoja arktične regije. Ravno na Arktiki, ki je bistven in ranljiv del okolja Zemlje, so podnebne spremembe najbolj opazne. Led Arktičnega oceana se vedno hitreje tali, zaradi česar se globalno segrevanje ozračja še pospešuje¹, kar vpliva na ekosisteme pa tudi na tradicionalno preživetje avtohtonih ljudstev.

V tem skupnem sporočilu Komisije in visoke predstavnice je predstavljen primer okrepljene zavzetosti EU za problematiko Arktike. Predhodnika sporočila sta vloga Evropske komisije v imenu EU za status stalne opazovalke v Arktičnem svetu, ki sta jo podpisali podpredsednica Catherine Ashton in komisarka Maria Damanaki, ter obisk Arktike (Rovaniemi, Kiruna in Svalbard), ki ga je marca 2012 opravila visoka predstavnica in podpredsednica Catherine Ashton. Odkar je Komisija leta 2008 sprejela svoje prvo sporočilo o Arktiki, se je EU uveljavila kot glavna zastopnica arktične regije. Ozaveščala je o učinku, ki ga ima na okolje Arktike, in potencialu za trajnostni razvoj arktične regije v korist lokalnemu prebivalstvu Arktike in EU.

Hitrost sprememb na Arktiki je glavni razlog za predanost EU k varstvu okolja in boju proti podnebnim spremembam. Prav tako narekuje obsežnejše naložbe EU v raziskave podnebnih sprememb na Arktiki, kot podlago za nadaljnje globalno in regionalno ukrepanje.

- Obdobje med letoma 2005 in 2010 je bilo najtoplejše zabeleženo obdobje na Arktiki.
- Arktični ocean naj bi bil po napovedih v naslednjih 30 do 40 letih poleti praktično brez ledu.
- Arktični ledeniki, ledeniške kape in grenlandska ledena plošča so v obdobju med letoma 2003 in 2008 prispevali več kot 40 % zabeleženega skupnega dviga morske gladine.

(Vir: program za nadzor in oceno stanja na Arktiki, ocena vplivov podnebnih sprememb na sneg, vode, led in trajno zamrznjenih tal na Arktiki iz leta 2011.)

Po spreminjajoči se arktični pokrajini je zdaj mogoče utirati nove prometne poti ter izkoriščati naravna in rudna bogastva. To bo sicer koristilo regionalnemu in globalnemu gospodarstvu, vendar bo imelo tudi posledice za občutljivo arktično okolje, če tega ne bomo znali skrbno obvladovati. Če želimo zagotoviti, da gospodarske priložnosti ne bodo okrnile najvišjih

¹ Taljenje ledu potencira dramatične učinke podnebnih sprememb v arktični regiji in zlasti pospešuje višanje globalne temperature zaradi zmanjšanja svetlobne odbojnosti.

okoljevarstvenih standardov in ohranitve edinstvenega okolja Arktike, se bomo morali pri ukrepanju opreti na nove tehnologije in obsežno bazo znanja.

- Po ugotovitvah agencije US Geological Survey (2009) je na Arktiki 13 % še neodkritih zalog nafte in 30 % neodkritih zalog zemeljskega plina.
- Severnomorska pot, ki se razteza med Evropo in Azijo, bi lahko skrajšala potovanje tovornih plovil med Tihim oceanom in Atlantskim oceanom za približno tretjino. Na primer, proga Yokohama–London prek Sueškega prekopa je dolga 11 447 navtičnih milj; po severnomorski poti bi se razdalja skrajšala na 7 474 navtičnih milj.
- 88 % skupne proizvodnje železove rude v EU izhaja iz regije Barentsovega morja.
- V arktični regiji živi približno 4 milijone ljudi. Delež avtohtonega prebivalstva v celotnem prebivalstvu Arktike je okoli 10-odstoten.

Strateški pomen Arktike se nenehno večja. Je primer uspešnega mednarodnega sodelovanja, ki prispeva k miru in varnosti v regiji. Nedavna sklenitev Pogodbe med Kraljevino Norveško in Rusko federacijo o pomorski razmejitvi in sodelovanju v Barentsovem morju in Arktičnem oceanu je dober zgled za tovrstno sodelovanje. Sodelovanje med Arktičnimi državami temelji na obstoječem mednarodnem pravnem redu, zlasti na Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Arktični svet se uveljavlja kot vodilni regionalni organ, v katerem so zastopane vse Arktične države in tudi vsa avtohtona ljudstva.

Evropska unija ima pomembno vlogo pri podpiranju tega plodnega sodelovanja in prispeva k spoprijemanju z izzivi, s katerimi se regija zdaj sooča. EU je najprizadevnejša svetovna zagovornica večjih mednarodnih prizadevanj za boj proti podnebnim spremembam, in sicer s pomočjo razvoja alternativnih virov energije, gospodarnega ravnanja z viri in raziskav podnebnih sprememb. Tri (z Islandijo potencialno štiri) članice Arktičnega sveta so tudi njene članice. EU je tudi pomembna destinacija za vire in blago iz arktične regije. Mnoge njene politike in predpisi imajo zato posledice za zainteresirane strani na Arktiki. EU želi tesneje sodelovati z arktičnimi partnericami, da bi se bolje zavedala razlogov za njihovo zaskrbljenost in da bi z njimi lahko sodelovala pri reševanju skupnih problemov.

Elementi prispevka EU k reševanju problematike Arktike:

- **Boj proti podnebnim spremembam:** EU se približuje izpolnitvi kjotskih ciljev v skladu z zastavljenim načrtom, v svoje pravo je vključila zavezo k zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov za 20 % in se zavezala k dolgoročnemu cilju zmanjšanja svojih izpustov za 80–95 % do leta 2050.
- **Raziskave okolja Arktike:** Komisija je opravila prvo oceno trenutne in prihodnje sledi EU na Arktiki, ki je pokazala, da ima EU precejšen vpliv na družbenogospodarske in okoljske vidike arktične regije.
- **Vlaganje v trajnostni razvoj na severu:** EU prispeva več kot 1,14 milijard EUR za razvoj gospodarskega, družbenega in okoljskega potenciala arktičnih regij EU in sosednjih območij v obdobju 2007–2013.
- **Zmanjšanje prihodnjih negotovosti in spremljanje sprememb v arktični regiji:** EU je prek sedmega okvirnega programa (7. OP) prispevala okoli 200 milijonov EUR evropskih sredstev v mednarodne raziskovalne dejavnosti na

Arktiki.

- **Ladijski prevoz in pomorska varnost:** skoraj 90 % zunanje trgovine EU poteka po morju; EU ima obsežne izkušnje z ladijskim prevozom, ladjedelništvom, satelitsko navigacijo, iskanjem in reševanjem ter razvojem pristaniške infrastrukture.

To sporočilo vsebuje pregled prispevka EU na Arktiki od leta 2008 in usmeritev prihodnjega sodelovanja s svojimi partnericami v tej regiji. Prav tako celovito obravnava problematiko Arktike in poudarja potrebo po skladnem in usmerjenem pristopu k tej regiji, ki bi temeljil na prednostih EU, njegov namen pa je spodbujati odgovoren razvoj ob pogostejšemu zatekanju k dialogu in sodelovanju z vsemi zainteresiranimi stranmi na Arktiki.

Komisija in visoka predstavnica predlagata nadaljnji razvoj politike EU za Arktiko. EU bo:

- podpirala raziskave in ponudila ustrezno **znanje** za spoprijemanje z izzivi okoljskih in podnebnih sprememb v arktični regiji,
- **odgovorno** ukrepala, da bi gospodarski razvoj te regije temeljil na trajnostni rabi virov in strokovnem znanju na okoljskem področju,
- okrepila konstruktivno **sodelovanje** in dialog z arktičnimi državami, avtohtonimi ljudstvi in drugimi partnerji.

Komisija in visoka predstavnica v prvem delu tega skupnega sporočila predlagata sklop temeljev za konstruktivno sodelovanje EU z arktično regijo pri spopadanju z izzivom trajnostnega razvoja in spodbujanju učinkovitega gospodarjenja z ekosistemi.

Drugi del poročila je odgovor na zahtevo Sveta po ukrepanju na podlagi njegovih sklepov o vprašanjih Arktike² in resolucijo Evropskega parlamenta o trajnostni politiki EU za skrajni sever³. V poročilu je poudarjen vse večji razpon dejavnosti EU v regiji in zajet pregled vprašanj, opredeljenih v sporočilu Komisije z naslovom „Evropska unija in arktična regija“, ki je bilo objavljeno novembra 2008⁴. Podrobne informacije o napredku na področjih politike, obravnavanih v tem sporočilu, so na voljo v dveh priloženih dokumentih:

1. delovnem dokumentu služb Komisije z naslovom „Pregled dejavnosti v okviru razvoja politike Evropske unije za Arktiko“ in

2. delovnem dokumentu služb Komisije z naslovom „Vesolje in Arktika“.

Komisija in visoka predstavnica se bosta prav tako vključili v razširjen dialog in posvetovanja z arktičnimi državami, avtohtonim prebivalstvom in drugimi relevantnimi zainteresiranimi stranmi. Tako bo lahko EU izpopolnila svojo politično držo do te regije in zagotovila, da bodo njen prihodnji prispevek k Arktiki podprle regionalne zainteresirane strani in bo v oporo skupnemu ukrepanju arktičnih držav.

² Sklepi Sveta o vprašanjih Arktike, 2985. seja Sveta za zunanje zadeve, Bruselj, 8. december 2009.

³ P7_TA(2011)0024 z dne 20. januarja 2011.

⁴ COM(2008) 763 z dne 20. novembra 2008.

Komisija in visoka predstavница se veselita razprav o tem sporočilu s Svetom in Evropskim parlamentom.

Del 1 Sprejetje izziva: kako naprej

Komisija je v letu 2008 določila tri glavne cilje politik:

- zaščita in ohranjanje Arktike v soglasju z njenim prebivalstvom,
- spodbujanje trajnostne rabe virov,
- mednarodno sodelovanje.

Ukrepanje EU od leta 2008 je dalo konkretne rezultate⁵ na področjih okoljevarstva, raziskav in gospodarskega razvoja, posebni poudarek na varstvu okolja Arktike pa ostaja osnova politike EU za to regijo. Glede na hitrost sprememb na Arktiki je nastopil čas, da se izpopolni politična drža EU do te regije ter da se izbrani pristop razširi in poveže s cilji strategije Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast, pri čemer je treba neprekinjeno podpirati vsa prizadevanja za zagotovitev učinkovitega gospodarjenja z občutljivim arktičnim okoljem. Poleg tega bi moral prispevek EU k problematiki Arktike podpirati prizadevanja arktičnih držav in upoštevati potrebe avtohtonih in lokalnih skupnosti.

V tem dokumentu je zato na kratko predstavljen načrt za prihodnost, ki ga je mogoče strniti v tri besede: **znanje, odgovornost in zavzetost**.

1. ZNANJE

Arktika je soočena s potencialnim splošnim dvigom temperature, zato je potreben neposreden znanstven vpogled v obseg in hitrost podnebnih sprememb v tej regiji in v posledice, ki jih ima to za ostali svet. Trajnostni razvoj na Arktiki se bo močno zanašal na stalne meritve vpliva vedno intenzivnejšega človekovega delovanja na občutljivo okolje te regije. EU bo torej svoje ukrepanje usmerila k znanju: da bi okrepili razumevanje Arktike z vlaganjem v raziskave te regije, razvojem spremljanja Arktike iz vesolja, podpiranjem omrežij za izmenjavo informacij in opazovanje, pri tem pa nadgrajevali znanje in izkušnje ter tehnično znanje.

1.1 Razvoj strokovnega okoljskega znanja in dialoga ter krepitev varstva okolja Arktike

EU je zavezana k varstvu globalnega okolja in bo podprla vsa prizadevanja za zagotovitev učinkovitega gospodarjenja z občutljivim arktičnim okoljem.

- EU bo z drugimi sodelovala pri boju proti globalnim podnebnim spremembam, varstvu arktičnega okolja in nadgrajevanju znanstvenega znanja za spopadanje s temi izzivi.

---

⁵ Pregled glavnih dejavnosti in rezultatov je predstavljen v drugem delu tega sporočila in v delovnem dokumentu služb Komisije z naslovom „Pregled dejavnosti v okviru razvoja politike Evropske unije za Arktiko“.

- Na primer, aprila 2012 se je Evropska komisija pridružila koaliciji za podnebje in čist zrak, ki si prizadeva zmanjšati količino kratkotrajnih onesnaževal v zraku. Ta pobuda naj bi dopolnila potrebna prizadevanja ZN za zmanjšanje globalnih izpustov toplogrednih plinov.
- EU je zavezana k oblikovanju krovnega pravno zavezujočega akta, ki bi obravnaval življenjski cikel uporabe živega srebra, v okviru Okoljskega programa Združenih narodov, ki je še posebno pomemben za arktično regijo.

1.2 Z raziskavami nad prihodnje izzive

V okviru vodilne pobude strategije Evropa 2020, imenovane „Unija inovacij“⁶, in programa Obzorje 2020⁷, tj. predlaganega programa naložb za raziskave in inovacije v obdobju 2014–2020, Komisija preusmerja politiko EU za raziskave in inovacije v izzive, s katerimi se spopada naša družba. Med njimi so podnebne spremembe, pičlost energije in virov, zdravje in demografske spremembe ter zanesljivost preskrbe z vodo in hrano. Pri tem bodo pomembni rezultati, skladni s politiko, na podlagi katerih se bodo sprejemale odločitve glede gospodarskih in političnih vprašanj. Predlagano financiranje programa Obzorje 2020 (v višini 80 milijard EUR) je znatno povečanje prejšnjih raziskovalnih programov EU in bo EU omogočilo, da bo še bolj konkretno prispevala k raziskavam Arktike. Komisija bo tudi:

- nadaljevala ozaveščanje ostalih delov sveta, vključno s članicami Arktičnega sveta, da bi skupaj poiskali mednarodne rešitve za obvladovanje družbenih izzivov, ki presegajo meje Evrope,
- okrepila sodelovanje z arktičnimi partnericami pri vzpostavljanju raziskovalnih infrastruktur z mednarodno razsežnostjo.

EU si bo zato prizadevala za obsežno sodelovanje z državami, ki so dejavne na področju multidisciplinarnih raziskav Arktike in pri vzpostavljanju raziskovalnih infrastruktur. Uskladitev arktičnih raziskovalnih programov bo pomembno prispevala k poznavanju problematike in izboljšala učinkovitost raziskovalnih programov ter kar najbolj povečala njihov učinek.

Ustrezno bosta proučeni družbena in gospodarska razsežnost izzivov, kot so okoljske in podnebne spremembe ter njihov vpliv na lokalno prebivalstvo in gospodarsko dejavnost.

1.3 Povezovanje informacij

Združevanje obstoječih virov informacij je najboljši način za zagotovitev dobre obveščenosti oblikovalcev politik in nadaljnji, odgovoren razvoj Arktike, ki bo koristil arktičnim državam in lokalnim skupnostim:

- z nadaljevanjem ukrepanja na podlagi ključnega poročila o ekoloških učinkih EU na Arktiki in oceni politike⁸ bo Komisija še naprej spodbujala izmenjavo informacij z arktičnimi državami in drugimi zainteresiranimi stranmi v oporo oblikovanju politik.

⁶ COM(2010) 546 z dne 6. oktobra 2010.

⁷ COM(2011) 808 in spremni predlogi COM(2011) 809, COM(2011) 810, COM(2011) 811 in COM(2011) 812 z dne 30. oktobra 2011.

⁸ <http://arctic-footprint.eu>.

V to naj bi bile vključene tudi informacije, pridobljene pri obratovalnem monitoringu in opazovanju, daljinskem zaznavanju, raziskavah ter spremljanju na lokalni ravni ter tradicionalno pridobljenem znanju.

- Komisija bo izvedla pripravljalni ukrep za strateško oceno učinka razvoja Arktike, ki ga je odobril proračunski organ in zanj namenil 1 milijon EUR. V okviru projekta se bo upošteval tudi predlog iz sporočila iz leta 2008 o proučitvi možnosti za vzpostavitev evropskega informacijskega centra za Arktiko. Za ta namen se bo preverila izvedljivost vzpostavitve informacijske platforme za Arktiko, ki bi bila zasnovana na omrežju vodilnih raziskovalnih središč Arktike in univerz znotraj EU in zunaj nje.

EU bo skušala skupaj z arktičnimi državami okrepiti zmogljivosti za monitoring in nadzor, vključno z uporabo satelitov.

- Sateliti, ki krožijo v orbiti Zemlje, so nujno potrebna orodja za komunikacijo, navigacijo in opazovanje Arktike. Satelitski programi EU že krepko podpirajo ljudi, ki živijo in delajo v regiji. To bo še okrepila načrtovana uporaba sistema Galileo in novih satelitov Sentinel v okviru programa za globalno spremljanje okolja in varnosti. Sateliti Sentinel bodo omogočili spremljanje debeline in površine morskega ledu. Poleg tega bi lahko prispevali k izvajanju nedavnega dogovora med državami članicami arktičnega sveta za iskanje in reševanje.
- EU v sodelovanju z državami članicami razvija platformo za zbiranje podatkov o stanju morij v Evropi in okoli nje ter za topografsko kartografiranje morskega dna z visoko ločljivostjo do leta 2020. Topografske karte morskega dna bi bile lahko v pomoč pri določanju varnih prometnih poti po arktičnih vodah.
- EU bo podprla pobudo za skupni okoljski informacijski sistem in vzpostavila omrežje za zagotavljanje spletnega dostopa do okoljskih podatkov; podprla bo tudi nedavno vzpostavljeno stalno mrežo za opazovanje Arktike. Slednja je namenjena krepitvi mednarodnega sodelovanja glede usklajenih vsearktičnih sistemov opazovanja in izmenjave podatkov, ki zadoščajo družbenim potrebam, zlasti povezanim z okoljskimi, socialnimi, zdravstvenimi, gospodarskimi in kulturnimi vprašanji.

2. ODGOVORNOST

EU je močno povezana z Arktiko, toda ne le z zgodovinskega, gospodarskega in geografskega vidika, ampak tudi kot z izvoznico naravnih virov in z vidika svoje širše skrbi in odgovornosti za globalno okolje. Arktika je polna izzivov, pa tudi priložnosti, ki bodo znatno vplivali na življenje prihodnjih generacij Evropejcev. Ti izzivi in priložnosti pa prinašajo odgovornosti. EU meni, da je njena naloga odgovorno prispevati k razvoju Arktike, in sicer s financiranjem programov ter s spodbujanjem varnega in trajnostnega gospodarjenja z viri in njihove rabe v regiji.

2.1 Financiranje EU za trajnostni razvoj

V zadnjih letih je EU z regionalnim financiranjem in prek drugih programov sodelovanja in sporazumov veliko vložila v razvoj arktične regije. Geografski obseg nekaterih programov ne zajema le držav članic EU, ampak tudi Grenlandijo, Islandijo, Norveško in Rusko federacijo.

- Z okrepitevijo in medsebojnim povezovanjem različnih pobud financiranja, ki so ji na voljo (Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad, Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo ter instrument za predpristopno pomoč), lahko EU pozitivno vpliva na razvoj Arktike v korist lokalnim skupnostim in avtohtonemu prebivalstvu. V duhu strategije Evropa 2020 bi bila Komisija pripravljena z ustreznimi državami članicami razpravljati o tem, kako bi lahko morebitno financiranje v okviru večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020 prispevalo k uresničitvi tega cilja. Pomembno bo zagotoviti, da bodo programi, ki jih bo financirala EU, učinkoviti, dostopni in bodo zadostili razvojnim potrebam lokalnega prebivalstva.
- EU prispeva največ sredstev v podporni sklad okoljskega partnerstva severne dimenzije, ki dodeljuje donacije za projekte v arktični regiji Barentsovega morja za okoljske dejavnosti in odstranjevanje jedrskega materiala. Delo v zvezi s projektom za mestno oskrbo z vodo in odstranjevanje odpadnih voda v Arhangelsku v vrednosti 8,2 milijona EUR se nadaljuje. Projekt bo prispeval k zmanjšanju neposrednih izpustov odpadnih voda in izboljšanju energetske učinkovitosti.
- Geografski obseg in prednostne naloge v okviru prihodnjega zunanjega ukrepanja ter programi regionalnega in čezmejnega sodelovanja (npr. severno obrobje) bi se lahko razširili, da bi se omogočilo obsežnejše sodelovanje med državami polarnega kroga in bi bil prispevek EU k razvoju v vsej arktični regiji čim večji.

2.2 Spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z viri in njihove rabe

V skupnem interesu arktičnih držav in EU je, da se naravni viri Arktike na kopnem in na morju ter na morskem dnu ali pod njim izkoriščajo na trajnosten način, brez ogrožanja okolja Arktike in v korist lokalnim skupnostim.

- Glede na vse intenzivnejše rudarjenje in črpanje nafte v arktični regiji bo EU skupaj z arktičnimi partnericami in zasebnim sektorjem razvijala ekološke, netvegane tehnologije, ki bi jih lahko uporabljale ekstraktivne panoge. Na primer, nordijske rudarske družbe, univerze in raziskovalci so nepogrešljivi partnerji v sorodnih projektih 7. OP, kot sta ProMine⁹ in I²Mine¹⁰. Komisija je 27. oktobra 2011 predstavila predlog uredbe o varnosti dejavnosti iskanja, raziskovanja in izkoriščanja nafte in zemeljskega plina na morju¹¹.
- Predlog Komisije za okrepljeno partnerstvo med EU in Grenlandijo tudi omogoča sodelovanje na področju varstva grenlandskega okolja, pri čemer sta zagotovljena razvoj in diverzifikacija njenega gospodarstva. Na podlagi partnerstva bi bilo mogoče tudi okrepiti dialog o naravnih virih, ter si na ta način izmenjati znanja in izkušnje. V okviru partnerstva med EU in Grenlandijo je bilo 13. junija podpisano pismo o nameri sodelovanja na področju rudnih bogastev.
- Prav tako bi bilo mogoče precej nadgraditi arktični ladijski promet. Čeprav možnosti celoletnega ladijskega prometa v vodah Arktike še niso realne, pa je EU pripravljena pomagati pri razvoju trajnostnega ladijskega prometa, na primer po severnomorski

⁹ <http://promine.gtk.fi/>.

¹⁰ <http://www.i2mine.eu/>.

¹¹ COM(2011) 688 z dne 27. oktobra 2011.

poti. Pomisleki glede varnosti in vpliva na okolje so pri tem izrednega pomena. Komisija in države članice EU pozorno spremljajo razvoj dogodkov na področju arktičnega pomorskega prevoza, vključno s prometom in pogostostjo trgovskih ladij in potniških plovil za križarjenje na severnomorski poti, prek severozahodnega prehoda in v arktičnih vodah na splošno ter morebitnimi praksami ali zahtevami obalnih držav, ki vplivajo na mednarodno plovbo. EU prek Komisije in držav članic podpira Svetovno pomorsko organizacijo pri pripravi obveznega „polarnega zakonika“. K večji varnosti ter zmogljivosti za iskalne in reševalne akcije na Arktiki bi moral prispevati tudi satelitski sistem za globalno navigacijo in pozicioniranje Galileo, ki naj bi začel delovati leta 2014, in njemu podobni sistemi.

- Ker bi lahko ladijske nesreče povzročile veliko škode okolju, Komisija s pomočjo Evropske agencije za pomorsko varnost še naprej podpira Arktični svet pri delu v zvezi s pripravljenostjo na nesreče ter ukrepi za njihovo preprečevanje in odzivanje nanje, poleg tega pa ukrepa tudi na podlagi priporočil o pomorski varnosti, ki so bila leta 2009 dana ob oceni arktičnega pomorskega ladijskega prometa.
- EU želi biti kot velik porabnik in uvoznik energije in surovin ter ponudnik tehnologij za njihovo pridobivanje obveščena o spremembah politike naravnih virov v arktičnih državah. Prizadevala si bo za izgradnjo stabilnega in stalnega partnerstva z državami dobaviteljicami, kot so Kanada, Norveška, Ruska federacija, ZDA in druge zadevne partnerice. Kot prednostno nalogo v okviru zunanjega stebra strategije za surovine¹² si bo EU dejavno prizadevala za diplomatske odnose na področju surovin z zadevnimi arktičnimi državami, da bi zagotovila nemoten dostop do surovin, zlasti prek strateških partnerstev in dialoga o politikah. Poleg tega bilo mogoče s trajnostnim gospodarjenjem z viri prispevati k družbenemu in gospodarskemu razvoju, na primer regije Barentsovega morja.
- Tretjina rib, ulovljenih na Arktiki, se proda na evropskem trgu. Študije kažejo, da bi se lahko ta številka še povečala, saj se lahko staleži rib preselijo proti severu zaradi segrevanja morij. EU si močno želi zagotoviti dobro sodelovanje z arktičnimi državami pri trajnostnem gospodarjenju z morskimi biološkimi viri. EU podpira trajnostno izkoriščanje arktičnih ribolovnih virov na podlagi razumnih znanstvenih nasvetov ob spoštovanju pravic lokalnih obalnih skupnosti. Na ta način še naprej zagovarja previdnostni pristop, vendar bi bilo treba pred začetkom izkoriščanja morebitnih novih možnosti ribolova vzpostaviti regulativni okvir za ohranjanje in upravljanje staležev rib za tiste dele arktičnega odprtega morja, ki še niso vključeni v noben mednarodni sistem za ohranitev in upravljanje. Potrebo po skupnem upravljanju staležev rib na odprtem morju je Komisija poudarila tudi na srečanjih konference severnoatlantskih ministrov za ribištvo. V ta namen bi lahko regionalne organizacije za upravljanje ribištva načeloma razširile svoje geografsko območje delovanja.
- Kar zadeva vprašanje lova na tjunje, bo Komisija pred koncem leta 2012 pripravila poročilo o izvajanju Uredbe (ES) št. 1007/2009 v državah članicah, vključno z uporabo izjeme, ki omogoča trgovino z izdelki iz tjunjev, ki jih ulovijo Eskimi in druge avtohtone skupnosti za lastno preživetje. EU bo spoštovala izid tekočih

---

¹² COM(2011) 25 z dne 2. februarja 2011.

postopkov v zvezi z navedeno uredbo v Svetovni trgovinski organizaciji in pred Sodiščem Evropske unije.

- EU bo proučila nadaljnji potencial za uvedbo inovativnih gospodarskih dejavnosti, kot je nadaljnji razvoj vzdržnega turizma, tudi ekoturizma, in sektorjev obnovljivih virov energije. Dejansko se obseg arktičnega turizma povečuje, zlasti kar zadeva turistična križarjenja. Komisija podpira preglede in razprave v okviru Svetovne pomorske organizacije, Arktičnega sveta in drugih organov o povečanju varnosti potniških ladij za križarjenje po Arktiki, zlasti v območjih z omejeno zmogljivostjo za iskalne in reševalne akcije, ter v njih tudi sodeluje. Regionalni, pa tudi čezmejni in nadnacionalni programi EU za arktične regije EU podpirajo številne projekte, ki prispevajo k razvoju novih pristopov k arktičnemu turizmu¹³, kot je projekt „Turistični vodnik po severnem obrobju“¹⁴, v okviru katerega se razvijajo inovativne informacijske storitve za turiste.

3. ZAVZETOST

EU namerava svojo politiko za Arktiko, ki še ni dokončno oblikovana, izpopolniti v tesnem sodelovanju s svojimi državami članicami, petimi arktičnimi državami, ki niso del EU, in lokalnimi prebivalci, vključno z avtohtonimi ljudstvi. Arktične države imajo tako posamično kot v okviru regionalnih organov primarno vlogo v regiji. EU priznava, da se za Arktični ocean uporablja obsežen pravni okvir, vključno s Konvencijo ZN o pomorskem mednarodnem pravu in drugimi mednarodnimi akti¹⁵, ter meni, da je navedena konvencija ključna podlaga za upravljanje Arktičnega oceana. Priznava tudi že uveljavljeno izredno mednarodno sodelovanje med arktičnimi državami in različnimi regionalnimi forumi. Vzdrževanje dobrega mednarodnega sodelovanja v arktični regiji in podpiranje stabilnosti regije sta bistvena interesa Evropske unije.

Za EU je Arktični svet osnovni forum za mednarodno sodelovanje v regiji. Službe Komisije, Evropska služba za zunanje delovanje in agencije EU so se kot začasne opazovalke udeleževale zasedanj Arktičnega sveta ter dejavno sodelovale v njegovih delovnih skupinah. Komisija je 1. decembra 2008 v imenu EU predložila vlogo za status stalne opazovalke v Arktičnem svetu. Ker so bila merila za sprejemanje opazovalcev sprejeta maja 2011, je Komisija decembra 2011 v dopisu, ki sta ga podpisali podpredsednica Ashtonova in komisarka Damanakijeva ter je bil naslovljen na predsednika Arktičnega sveta, švedskega zunanjega ministra Carla Bildta, predložila posodobljene informacije. Status opazovalke, kakor ga opredeljuje Arktični svet, bi EU omogočil, da poveča intenzivnost sodelovanja in pozitivno prispeva k delu tega sveta. Evropska unija bi tako lahko bolj natančno razumela zaskrbljenost arktičnih partneric, kar bi ji precej pomagalo pri razvoju lastnih notranjih politik. S statusom opazovalke bi se dopolnila zavzetost EU za sodelovanje z Arktiko v okviru Sveta barentsove evro-arktične regije in severne dimenzije. Med drugim zavzetost EU zajema naslednje:

---

¹³ <http://www.interregnord.com/en/projects/north/1-trade-and-industry-development.aspx>.

¹⁴ <http://www.northernperiphery.eu/en/projects/show/&tid=82>.

¹⁵ Celovit pregled relevantnih aktov vsebujejo poročila, pripravljena v okviru projekta „Arctic TRANSFORM“ <www.arctic-transform.eu> in projekta o ekoloških učinkih EU na Arktiki in oceni politike <http://arctic-footprint.eu/sites/default/files/AFP_Final_Report.pdf>.

- EU si bo prizadevala za okrepitev sodelovanja glede arktičnih vprašanj v svojih dvostranskih dialogih z vsemi arktičnimi partnericami – Kanado, Islandijo, Norveško, Rusko federacijo in Združenimi državami.
- Zavzetost EU za vprašanja Arktike bo še okrepila pričakovano članstvo Islandije v EU (Islandija se je prijavila za članstvo v EU junija 2009), kar bo prispevalo k reševanju skupnih problemov. Tekoča pristopna pogajanja so dodatni okvir za razprave o nekaterih politikah v zvezi z Arktiko.
- Odnosi med Grenlandijo in EU so zapisani v Sklepu o čezmorski pridružitvi ter celovitem partnerstvu med EU in Grenlandijo. Komisija je 7. decembra 2011 predložila zakonodajni predlog o obnovitvi tega partnerstva za obdobje 2014–2020¹⁶. Komisija predlaga vključitev okrepljenega dialoga glede arktičnih vprašanj v prihodnje partnerstvo, kar bi EU omogočilo dodatno razumevanje oddaljenih arktičnih družb, pa tudi izmenjavo dragocenih znanj v zvezi s problematiko, ki je skupna obema stranema.
- Nujno je treba upoštevati stališča prebivalcev Arktike glede vprašanj gospodarskega razvoja. EU bo poskušala najti primerne načine za zagotovitev obveščenosti predstavnikov arktičnih avtohtonih ljudstev in posvetovanja z njimi v zvezi s politikami EU, ki vplivajo nanje. Prav tako jim bo poskušala zagotoviti ustrezne platforme, prek katerih bodo lahko institucijam EU in zainteresiranim javnostim predstavili vidike, ki so zanje še posebej problematični. S tem ciljem bosta Komisija in Evropska služba za zunanje delovanje povečali svoja prizadevanja za vzdrževanje rednega dialoga z avtohtonimi ljudstvi.
- EU bo še naprej delovala v relevantnih mednarodnih okvirih v zvezi z vprašanji Arktike, kot so biotska raznovrstnost, ekosistemsko upravljanje, obstojna organska onesnaževala, zaščitena morska območja, mednarodna plovba ter okoljski standardi in standardi pomorske varnosti. Osnova za to naj bi bili obstoječe mednarodno pravo, mednarodne konvencije in sporazumi ter skupni dogovor z mednarodnimi organi, kot so ZN, Arktični svet in Svetovna pomorska organizacija. EU bo proučila tudi načine za podporo učinkovitemu izvajanju sporazumov, ki jih sprejme Arktični svet.
- Komisija bo še naprej sodelovala z mednarodnimi partnerji pri poročanju in oceni stanja morskega okolja. Prav tako bo neprekinjeno spodbujala uporabo strateških presoj čezmejnih vplivov na okolje, kar je skladno s Konvencijo iz Espooja¹⁷. Komisija je na primer o navedeni konvenciji še naprej razpravljala z Rusko federacijo, ki je julija 2011 začela notranje postopke za njeno ratifikacijo. Poleg tega je bilo v okviru partnerstva med EU in Rusijo za modernizacijo okrepljeno sodelovanje na področju spremljanja stanja okolja.
- Kar zadeva upravljanje ekosistemov, si bo EU prek Konvencije iz Osla in Pariške konvencije o varstvu morskega okolja severovzhodnega Atlantika nadalje prizadevala za vzpostavitev mreže zaščitene morskih območij na Arktiki ter za oceno ustreznosti veljavnih ukrepov za upravljanje dejavnosti črpanja nafte in

¹⁶ COM(2011) 846 z dne 7. decembra 2011.

¹⁷ Konvencija o presoji čezmejnih vplivov na okolje iz Espooja je konvencija Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo, podpisana v Espooju na Finskem leta 1991, ki je začela veljati leta 1997.

zemeljskega plina v izrednih podnebnih razmerah, pri čemer bo upoštevala potencialni vpliv teh dejavnosti na okolje. Komisija in agencije EU k prizadevanjem v zvezi s tem vprašanjem prispevajo tudi prek delovne skupine Arktičnega sveta za varstvo arktičnega morskega okolja. EU hkrati predstavlja nadaljnje predloge znotraj pristojnih organov ZN o ustreznem varstvu biotske raznovrstnosti na območjih, ki so zunaj nacionalnih pristojnosti, morda v okviru Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu.

- EU bo okrepila tudi ozaveščanje arktičnih nevladnih organizacij. Komisija je tudi okrepila dialog z zainteresiranimi stranmi o okoljski politiki. Julija 2011 se je začel izvajati projekt za vzpostavitev dialoga z nevladnimi organizacijami o vprašanih arktičnega okolja, januarja 2012 pa je prvič potekal forum z nevladnimi organizacijami, ki naj bi bil organiziran dvakrat na leto.

Del 2 Povzetek prispevka EU k Arktiki od leta 2008

V odziv na sklepe Sveta iz decembra 2009 je v tem drugem delu skupnega sporočila poudarjen vse večji razpon dejavnosti EU v regiji in zajet pregled vprašanj, opredeljenih v sporočilu Komisije z naslovom „Evropska unija in arktična regija“, ki je bilo objavljeno novembra 2008. Če želi EU pomagati reševati problematiko učinkovitega varstva okolja ob hkratnem trajnostnem razvoju gospodarskega potenciala Arktike, bo morala v prihodnosti pomembno in vedno več prispevati. Te zaveze dokazuje širok izbor dejavnosti v regiji, ki so osredotočene na vprašanja, kot so podnebne spremembe, degradacija okolja, trajnostno gospodarjenje in raba energije, surovin in ribolovnih virov, ter nove gospodarske dejavnosti, kot so turizem in nove pomorske prometne poti. Pri tem je poudarjen pomen dialoga z Arktičnim svetom in avtohtonimi ljudstvi v regiji.

1. ZAŠČITA IN OHRANJANJE ARKTIKE V SOZVOČJU Z NJENIM PREBIVALSTVOM

Podnebne spremembe in okolje

Napredek je bil dosežen pri zagotavljanju potrebnega globalnega zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov vseh največjih onesnaževalcev. EU je na poti k izpolnitvi svojih obveznosti iz Kjotskega protokola glede podnebnih sprememb, pri čemer je svojo zavezo za zmanjšanje toplogrednih plinov za 20 % vključila v zakonodajo. Komisija je objavila „Načrt za prehod na konkurenčno gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika do leta 2050“¹⁸. Ukrepanje EU na področju ključnih omogočitvenih tehnologij, zlasti prispevek visokih tehnologij k proizvodnji čiste energije, je drugi sklop njenih zavez. Vse to bo močno vplivalo na zmanjšanje učinka onesnaževanja na Arktiki zaradi podnebnih sprememb. EU je decembra 2011 pomagala tudi pri oblikovanju Durbanske platforme za okrepljeno ukrepanje¹⁹, pri čemer je pozvala k dogovoru o novem celostnem pravnem aktu do leta 2015. Prav tako je še naprej vodila mednarodna prizadevanja za zmanjšanje onesnaženja zaradi obstojnih organskih onesnaževal prek Stockholmske konvencije in Konvencije Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo o čezmejnem onesnaževanju zraka na velike razdalje.

---

¹⁸ COM(2011) 112 z dne 8. marca 2011.

¹⁹ Okvirna konvencija Združenih narodov o podnebnih spremembah (17. konferenca pogodbenic v Durbanu).

Januarja 2011 je bilo objavljeno poročilo o ekoloških učinkih EU na Arktiki in oceni politike²⁰. Poročilo vsebuje pregled učinkov do leta 2030, ki jih lahko EU med drugim doseže na področjih biotske raznovrstnosti, prometa, energetike, ribištva in podnebnih sprememb. Drugi raziskovalni projekti, ki prejemajo sredstva EU (npr. CLEAR in ArcRisk), zagotavljajo pomembne manjkajoče informacije o učinkih čezmejnega onesnaževanja na zdravje arktičnega prebivalstva. EU je spodbujala tudi uporabo ocen učinkov v skladu s Konvencijo o presoji čezmejnih vplivov na okolje iz Espooja in njenim protokolom o strateški okoljski presoji. Komisija je o navedeni konvenciji še naprej razpravljala z Rusko federacijo, ki je julija 2011 začela notranje postopke za njeno ratifikacijo. Poleg tega je bilo kot ena od prednostnih nalog v okviru partnerstva med EU in Rusijo za modernizacijo okrepljeno sodelovanje na področju spremljanja stanja okolja. Evropska agencija za okolje se je s svojimi ruskimi partnerji dogovorila o številnih pobudah za skupno spremljanje stanja okolja, zlasti na Arktiki, med drugim o vzpostavitvi sistema za zbiranje in izmenjavo podatkov o onesnaženosti vode in zraka, prenosu onesnaževal na velike razdalje ter izboljšanjem ravnanju z odpadki in nevarnimi kemikalijami.

Leta 2008 so zadevne države po pogajanjih v okviru Sveta barentsove evro-arktične regije podpisale sporazum o nujnih ukrepih za preprečevanje nesreč v regiji Barentsovega morja in odzivanje nanje. Pogodbenice so ta sporazum tudi ratificirale.

Podpora avtohtonim ljudstvom in lokalnemu prebivalstvu

EU je dejavno sodelovala pri pripravah na sprejetje Deklaracije Združenih narodov o pravicah avtohtonih ljudstev. Hkrati želi človekove pravice in vprašanja avtohtonih ljudstev vključiti v vse vidike svojih notranjih in zunanjih politik, tudi v politični dialog s tretjimi državami ter znotraj regionalnih in večstranskih organizacij. EU zagotavlja tudi finančno podporo organizacijam civilne družbe, ki se ukvarjajo z vprašanji avtohtonih ljudstev, zlasti prek evropskega instrumenta za demokracijo in človekove pravice.

Komisija je vzpostavila redni dialog z arktičnimi avtohtonimi skupnostmi. Poleg tega je 9. marca 2010 v zvezi s tem organizirala delavnico z naslovom „Arktični dialog“²¹. Udeleženci so podprli pobudo in poudarili pomen vključevanja predstavnikov avtohtonih ljudstev v odločanje. Komisija se je s predstavniki arktičnih avtohtonih ljudstev ponovno srečala januarja 2011 v norveškem mestu Tromsø. Poleg tega je Evropska agencija za okolje skupine arktičnih avtohtonih ljudstev junija 2011 povabila na delavnico, da bi z njimi razpravljala o uporabi laičnega, lokalnega in tradicionalnega znanja pri spremljanju arktičnega okolja ter ocenjevanju trendov in sprememb, ki vplivajo na arktično prebivalstvo.

EU prek različnih pobud zagotavlja znaten znesek finančnih sredstev avtohtonim skupinam in lokalnemu prebivalstvu. Prek programov financiranja v obdobju sofinanciranja 2007–2013 je bilo namenjenih 1,14 milijarde EUR oziroma 1,98 milijarde EUR, če se upošteva sofinanciranje držav članic EU:

- iz Evropskega sklada za regionalni razvoj za obdobje 2007–2013 je bilo v okviru čezmejnega podprograma Sápmi 4,3 milijona EUR namenjenih podpori laponskemu prebivalstvu pri trajnostnem razvoju njegovega kulturnega življenja in industrije²².

---

²⁰ <http://arctic-footprint.eu>.

²¹ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/1831>.

²² Skupna sredstva so znašala 6,7 milijona EUR. <http://www.interregnord.com/en/projects/sapmi/4-sapmi-borderless-development.aspx>.

Poleg tega je cilj programa Interreg IV A Nord²³, katerega del je podprogram Sápmi in ki ga EU sofinancira v znesku 34 milijonov EUR od skupno 57 milijonov EUR, povečati privlačnost in konkurenčnost najsevernejših regij Finske, Švedske in Norveške;

- podobni cilji se izvajajo v okviru programa Botnia-Atlantica²⁴, ki zajema severne regije Finske, Švedske in Norveške (financiranje EU v višini 34,4 milijona EUR od skupno 60,9 milijona EUR) ter švedsko-norveškega programa Interreg IV A²⁵ (financiranje EU v višini 37 milijonov EUR od skupno 68 milijonov EUR);
- proračun za program Severno obrobje²⁶, ki vključuje Irsko, Finsko, Švedsko in Združeno kraljestvo ter Ferske otoke, Grenlandijo, Islandijo in Norveško (ter morda tudi Rusko federacijo in Kanado), znaša 59 milijonov EUR, od tega EU zagotovi 35 milijonov EUR. Cilj programa je pomagati oddaljenim skupnostim v severni Evropi pri razvoju njihovega gospodarskega, družbenega in okoljskega potenciala;
- nadnacionalni program za regijo Baltskega morja²⁷ (ki ga EU sofinancira v znesku 217 milijonov EUR od skupno 278 milijonov EUR) financira Botnijski „zeleni transportni koridor“, ki naj bi povezal severno Skandinavijo in Barentsovo morje s končnimi trgi v regiji Baltskega morja in srednji Evropi;
- V obdobju 2007–2013 bo Evropski sklad za regionalni razvoj vložil 243 milijonov EUR v program za severno Švedsko (North Sweden) in 177 milijonov EUR v program za srednjo severno Švedsko (Mid-North Sweden), da bi povečal konkurenčnost teh regij²⁸. Vprašanja Laponcev so del različnih prednostnih področij;
- program Evropskega sklada za regionalni razvoj za severno Finsko²⁹ (Northern Finland) razpolaga s skupnim proračunom v višini 1,1 milijarde EUR, od tega je 311,3 milijonov EUR dodeljenih iz sredstev EU. Prednostni cilji programa so med drugim ukrepi, posebej prilagojeni Laponcem, in sicer v podporo podjetništvu in poslovnim dejavnostim, ki temeljijo na laponski kulturi;
- program Kolarctic³⁰ je eden od 13 programov čezmejnega sodelovanja, ki se trenutno financirajo v okviru Evropskega instrumenta sosedstva in partnerstva in Evropskega sklada za regionalni razvoj. Proračun za program za obdobje 2007–2013 znaša 70,48 milijona EUR, od tega EU prispeva 28,24 milijona EUR. V program so vključene severne regije Finske, Švedske, Norveške in Ruske federacije;
- v subarktičnem delu regije Barentsovega morja se izvaja še drug program čezmejnega sodelovanja, imenovan program Karelija³¹, za katerega skupni proračun

---

²³ <http://www.interregnord.com/en/projects.aspx>.

²⁴ <http://www.botnia-atlantica.eu>.

²⁵ <http://www.interreg-sverige-norge.com/>.

²⁶ <http://www.northernperiphery.eu/en/projects/main/>.

²⁷ http://eu.baltic.net/Project_Database.5308.html?&&contentid=70&contentaction=single.

²⁸ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/programomraden/ovrenorrland> in

<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/euprogram/programomraden/mellerstanorrland>.

²⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/finland/fi1a_en.htm?4.

³⁰ <http://www.kolarcticenpi.info/ourprojects>.

³¹ <http://www.kareliaenpi.eu/en>.

znaša 46,5 milijona EUR, od tega se 23,2 milijona EUR zagotovi iz proračuna EU, preostali del pa sestavljajo prispevki držav članic in Ruske federacije.

V okviru partnerstva severne dimenzije za javno zdravje in socialno blaginjo je bil pripravljen delovni načrt za izboljšanje duševnega zdravja, preprečevanje odvisnosti ter spodbujanje razvoja otrok in zdravja med avtohtonimi ljudstvi. Delovni načrt naj bi se izvedel do leta 2013.

V zvezi z vprašanjem lova na tjujnje je pred sprejetjem Uredbe (ES) št. 1007/2009 o trgovini z izdelki iz tjujnjev potekalo obsežno javno posvetovanje³², v katero so bila vključena tudi avtohtona ljudstva. Eskimska skupnost je zoper zakonodajo vložila pritožbo. Septembra 2011 je Sodišče Evropske unije eno od pritožb zavrnilo zaradi nedopustnosti³³; druga zadeva je še vedno v obravnavi. Poleg tega je bila organizirana tudi okrogla miza Svetovne trgovinske organizacije, da bi se na zahtevo Kanade in Norveške opravila sodna presoja prepovedi.

Raziskave, spremljanje in ocene

V zadnjih desetih letih je EU skupaj z državami članicami znatno prispevala k raziskavam Arktike. V te namene so bila dodeljena sredstva EU v višini približno 200 milijonov EUR. EU spodbuja raziskave, osredotočene na trajnostni razvoj in globalne okoljske spremembe, katerih cilj je boljše razumevanje njihove povezave z naravnimi procesi, ki vplivajo na Arktiko, s posebnim poudarkom na podnebnih spremembah ter vse bolj na njihovih učinkih na lokalno prebivalstvo in gospodarsko dejavnost.

Od leta 2008 se je na podlagi sedmega okvirnega programa EU za raziskave začelo izvajati dvanajst projektov, ki pomagajo odpraviti pomanjkljivosti na navedenih področjih in okrepiti dolgoročno spremljanje ter razpoložljivost podatkov o naravnih in umetnih procesih na Arktiki. Nadaljnjih osem projektov je namenjenih podpori vzpostavljanja novih vodilnih raziskovalnih omrežij in infrastruktur v Evropi ob hkratni krepitvi že obstoječih. Evropski raziskovalni programi omogočajo navezovanje tesnih odnosov z vsemi arktičnimi državami. Ferski otoki, Norveška in Islandija so formalno pridružene 7. OP in imajo kot take v okviru tega instrumenta enake pravice kot države članice EU. Poleg tega je EU s Kanado, Rusko federacijo in Združenimi državami sklenila sporazume o sodelovanju v znanosti in tehnologiji, kar vključuje raziskovalne programe na področjih okolja, zdravja, ribištva, prometa, energetike in vesolja. Raziskovalni partnerji iz teh držav redno sodelujejo pri ukrepih v okviru 7. OP.

EU in projekti, ki uživajo podporo 7. OP, so dejaven del mednarodnih prizadevanj za spodbujanje raziskav v polarni regiji in usklajitev mednarodnih raziskovalnih načrtov. Mednje med drugim spada mednarodno polarno leto 2007–2009.

Kar zadeva izboljšanje zmogljivosti za spremljanje in nadzor, EU podpira pobudo za skupni okoljski informacijski sistem, katerega cilj je modernizacija sedanjih sistemov poročanja in vzpostavitev omrežja, ki bi zagotavljalo spletni dostop do podatkov. Tako bi se morala kakovost in pravočasnost informacij o arktičnem okolju izboljšati in končno privedi do boljšega odločanja na podlagi znanj. Poleg tega EU podpira tudi druge programe in pobude, pomembne za arktično regijo, kot so globalno spremljanje okolja in varnosti, Skupina za

---

³² http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/seal_hunting.htm.

³³ Sklep Splošnega sodišča z dne 6. septembra 2011 v zadevi T-18/10.

opazovanje Zemlje ter Globalni sistem sistemov za opazovanje zemlje. Evropska agencija za okolje je bila dejavna tudi pri vzpostavitvi stalne arktične opazovalne mreže.

2. SPODBUJANJE TRAJNOSTNE RABE NARAVNIH VIROV

Ogljikovodiki in surovine

Ker je dostop do surovin še naprej eden od pomembnih elementov prizadevanj EU za prehod na visokotehnološko gospodarstvo z visoko dodano vrednostjo, je Komisija sprejela sporočilo o osnovnih proizvodih in surovinah, ki je podkrepilo tristebni pristop k doseganju vzdržne oskrbe s surovinami: oskrbo z globalnih trgov (zunanji steber), trajnostno oskrbo iz virov v EU ter recikliranje in gospodarnost ravnanja z viri.

Komisija je nedavno sprejela tudi sporočilo z naslovom „Energetska politika EU: povezovanje s partnerji zunaj naših meja“³⁴, v katerem je določila obsežno strategijo za zunanje odnose EU na področju energetike, in sicer z izboljšanjem preglednosti sporazumov na tem področju s tretjimi državami, krepitvijo usklajevanja med državami članicami in razvijanjem energetskih partnerstev s ključnimi državami.

Promet

Eden od glavnih ciljev politike EU je še naprej popolna skladnost z mednarodnim pravom in načeli, kot so opredeljena v Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu, vključno s svobodo plovbe in pravico do neškodljivega prehoda³⁵. V zvezi s tem je bila aprila 2010 izvedena študija o pravnih vidikih arktičnega ladijskega prometa³⁶.

Prizadevanja za vzpostavitev večmodalnih vseevropskih povezav se opirajo na razvoj vseevropskih omrežij, ki pokrivajo tudi skrajni sever Evrope. Te neposredno koristijo Arktiki. Poleg tega se začneja izvajati Memorandum o soglasju o partnerstvu severne dimenzije za promet in logistiko, pri čemer je za začetek načrtovana identifikacija (sledila bo potrditev s strani partnerjev) infrastrukturnega omrežja in možnih prednostnih nalog v zvezi s projekti, ki se nanašajo na promet.

3. MEDNARODNO SODELOVANJE

Cilj razvijajoče se politike EU za Arktiko je oblikovati skladen in obsežen pristop k področjem, na katerih arktična regija vpliva na EU in obratno. To temelji na veljavnem mednarodnem pravu (zlasti Konvenciji ZN o pomorskem mednarodnem pravu) ter sodelovanju z mednarodnimi organi, kot sta Arktični svet in Svetovna pomorska organizacija, arktičnimi državami, avtonomnimi ozemlji, avtohtonimi ljudstvi, lokalnim prebivalstvom in drugimi zainteresiranimi stranmi.

Od leta 2008 je EU močno okrepila svojo vlogo v arktičnem sodelovanju, zlasti prek sodelovanja z Arktičnim svetom in njegovimi člani. Arktični svet je še naprej najpomembnejši forum za mednarodno sodelovanje v regiji, pri čemer je njegov nedavni

---

³⁴ COM(2011) 539 z dne 7. septembra 2011.

³⁵ Tranzitni prehod je omenjen tudi v sklepih Sveta.

³⁶ <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2396>.

sporazum o sodelovanju v aeronavtičnih in pomorskih iskalnih in reševalnih akcijah na Arktiki pomemben kazalnik njegovega razvoja.

Regionalno sodelovanje poteka tudi prek Sveta barentsove evro-arktične regije, katerega članica je tudi Komisija, in severne dimenzije, ki je skupna politika EU, Islandije, Norveške in Ruske federacije. Na ministrskem zasedanju severne dimenzije leta 2010 so ministri naročili usmerjevalni skupini za severno dimenzijo, „naj prouči načine, kako razviti arktično okno znotraj severne dimenzije, ne da bi se podvajalo delo v okviru mandatov Arktičnega sveta ali Sveta barentsove evro-arktične regije“. Ministri so tudi opozorili, da bi bilo treba obravnavati načine vključitve avtohtonih ljudstev v razprave. Usmerjevalna skupina je povabila predstavnike avtohtonih ljudstev k udeležbi na zasedanjih ter pozvala k uvedbi nadaljnjih ukrepov v zvezi z Arktiko v okviru partnerstev in pobud severne dimenzije.

Sodelovanje poteka tudi dvostransko z arktičnimi državami. Arktično sodelovanje je redno del dnevnega reda dvostranskih srečanj z arktičnimi državami, vključno s Kanado, Rusko federacijo in Združenimi državami, ki so strateške partnerice EU. Obiski visoke predstavnice in podpredsednice Catherine Ashton in komisarke Marie Damanaki na arktičnih območjih Finske, Švedske, Norveške (vključno z otočjem Svalbard) in Grenlandije so poudarili pomen te regije ter bili priložnost za neposredno oceno sprememb in možnost za razpravo o regionalnih izzivih s predstavniki lokalnih prebivalcev, Laponcev in Eskimov ter strokovnjaki za Arktiko.

Poleg tega imajo delegacije EU na Arktiki pomembno vlogo pri obveščanju vlad in javnosti o relevantnih politikah EU ter obveščanju EU o nacionalnih ukrepih na Arktiki, ki so pomembni za arktične države.

Kar zadeva Grenlandijo, je na podlagi sedanjega partnerstva mogoče voditi dialog o politikah na področjih skupnega interesa, ki presegajo razprave o ciljni finančni pomoči, kot so raziskave, surovine in energetika. Grenlandija bo v obdobju 2007–2013 prejela finančno podporo EU v višini 25 milijonov EUR na leto v cenah iz leta 2006. Ciljni sektor sodelovanja v tem obdobju je izobraževanje. Danska in Grenlandija sta obe izrazili interes, da to ostane osrednji sektor tudi v prihodnjem finančnem obdobju (2014–2020). Partnerstvo med EU in Grenlandijo pomeni dopolnitev Sporazuma o partnerstvu v ribiškem sektorju med EU in Grenlandijo in opredeljuje finančni prispevek EU za razvoj, ki presega področje ribištva. Glede na to, da bo veljavni protokol k navedenemu sporazumu prenehal veljati konec leta 2012, je bil februarja 2012 uspešno parafiran nov triletni protokol. EU bo skladno s pogoji novega protokola Grenlandiji letno zagotovila finančni prispevek, ki bo vključeval sektorsko podporo, in sicer v višini največ 17,8 milijona EUR. Evropska agencija za okolje in Grenlandija sta leta 2010 podpisali sporazum o sodelovanju za namene podpore trajnostnemu razvoju ter varstva in izboljšanja okolja z usmerjenimi, ustreznimi in zanesljivimi informacijami za oblikovalce politik v Grenlandiji in Evropi. Poleg tega sta agencija in grenlandsko ministrstvo za zdravje januarja 2012 podpisala sporazum o sodelovanju, ki zajema okoljska in zdravstvena vprašanja.